

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMO PRIEKABIAVIMO LYTIES PAGRINDU MOKYMO ĮSTAIGOJE TYRIMO

2024 m. lapkričio 5 d. Nr. (24)SN-204)SP-81
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas pareiškėjo (duomenys neskelbtini) 2024 m. rugsėjo 17 d. skundas dėl galimos diskriminacijos lyties ir negalios pagrindais Utenos regioniniame profesinio mokymo centre (toliau – Mokymo centras). Skunde aprašomas galimai diskriminacinis elgesys lyties pagrindu.

Pareiškėjas skunde rašo: „Buvau įstojęs mokytis į Utenos regioninį profesinio mokymo centrą individualios priežiūros darbuotojo profesiją. Tęstiniam mokymui esu 34 metų vyras, taip pat turiu sunkią negalią (mokytoja žino). Atėjus į pirmą socialinių mokslų mokytojos pamoką rugsėjo 16 d., kuri taip pat yra mano grupės vadovė, buvau maloniai nustebintas su man iškeltu ultimatumu. Viską stebint mažiausia keturiems mano grupės mokiniams. Grupės vadovei pareiškus kad mano lytis nėra tinkama jos mokomai „moteriškai“ profesijai, nes esu vienintelis vyras grupėje tarp 40 moterų (aiškiai paminėjo skaičių kelis kartus). Man buvo pasiūlyta palikti mokyklą arba jos asmenišką pagalbą man perrašyt mane į labiau vyrišką profesiją. Kadangi esu „vyrukas“ mokytojos nuomone man labiau tiktų kitos „vyriškos“ profesijos kur reiktų labiau dirbti panaudojant rankas ir fizinę jėgą. Dėl galimai patirtos diskriminacijos lyties pagrindu ir spaudimo mokyklą palikau. Kadangi manau, jog tokios jautrios profesijos kaip individualios priežiūros darbuotojas kuris turi būti apmokytas atpažinti visų rūšių smurtą ir diskriminaciją mokytojas neturėtų šnekėti tokių nesąmonių prieš auditoriją. Prašau jūsų ištirti ar aš patyriau diskriminaciją lyties pagrindu“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pareiškėjas, atsakydamas į Tarnybos pasiteiravimą, ar apie galimą diskriminaciją informavo Mokymo centro vadovybę, 2024 m. rugsėjo 20 d. elektroniniu laišku paaiškino, kad nesikreipė į vadovybę dėl dviejų priežasčių: „pirmoji jog manau nelabai ten būčiau buvęs suprastas ten darbuotojai labai gina vienas kitą. Antra priežastis nesugebėjau jos rast ir iki jos prieit.“

Pareiškėjas, atsakydamas į Tarnybos prašymą apibūdinti, kokius diskriminacijos dėl negalios

veiksmus patyrė, 2024 m. rugsėjo 24 d. elektroniniu laišku paaiškino, kad: „tai labai komplikuota, mano negalia nėra fizinė, tai jeigu kažkas ją pastebi ar ji kam nepatinka jie niekad nepasakys tau to į akis. Dėl to aš pažymėjau ir kad turiu ir negalią nes mokytoja tai žinojo. Aš taip pat nežinau iš kur toks nepasitenkinimas manim atsirado pirmoj eilei. Dėl to pažymėjau ir savo negalią bet aš neturiu jokios kompetencijos kažką apie tai spręst pats, viskas kas toliau to kas surašyta mano skunde jau būtų tik spėliojimas. <...> Aš asmeniškai atėjau mokytis į šitą profesiją nes pats turiu sunkią negalią ir noriu padėt tiems kurie turi tokią pat galią kaip ir aš.“

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1, 2 dalimis, 2024 m. rugsėjo 26 d. raštu Nr. (24)SN-204)S-468 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Mokymo centrą ir paprašė per 7 darbo dienas (kuo skubiau) pateikti paaiškinimus dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu ir atsakyti į klausimus:

„1. Kada Pareiškėjas pradėjo mokytis Mokymo centre, kokią profesiją jis pasirinko, kiek laiko jis turėjo mokytis bei kada ir koku pagrindu nutraukė mokslą Mokymo centre?

2. Dėl kokių priežasčių Pareiškėjui rekomenduota rinktis „labiau vyrišką“ profesiją? Kokiais kriterijais remiantis, Mokymo centre nustatoma, kokia profesija yra tinkama / netinkama tam tikros lyties mokiniams?

3. Ar Mokymo centro direktorei, kitiems vadovams, administracijai yra žinomi šiame skunde aprašyti veiksmai, jeigu taip, kokių veiksmų buvo imtasi skunde aprašytoms problemoms išspręsti?

4. Ar Mokymo centro vadovybei yra žinoma Pareiškėjo negalia, jeigu taip, ar mokymasis Mokymo centre buvo Pareiškėjui tinkamai pritaikytas dėl jo turimos negalios? (Prašyčiau tai plačiau pakomentuoti).

5. Kokias pareigas Mokymo centre eina nurodyta mokytoja bei kokie profesiniai, tarnybiniai santykiai ją siejo su Pareiškėju?

6. Prašyčiau pateikti mokytojos paaiškinimus dėl Pareiškėjo skundžiamų aplinkybių, nurodytų šiame rašte, kuriame apibūdinami skundžiami veiksmai, įvykę 2024 m. rugsėjo 16 d.

7. Ar Mokymo centre sudaromos vienodos galimybės, nepaisant lyties, studijuoti norimą specialybę (profesiją)?

8. Ar Mokymo centre yra patvirtintos priekabiavimo bei seksualinio priekabiavimo prevencijos taisyklės darbo santykių srityje bei bendraujant su mokiniais, prašyčiau atsiųsti taisyklių kopiją ir informuoti, ar su jomis yra supažindinti darbuotojai bei moksleiviai?“

Taip pat prašyta pateikti kitą reikšmingą informaciją, susijusią su minėtame rašte aprašytomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Mokymo centro direktorė 2024 m. spalio 2 d. raštu Nr. IS-219 informavo: „Pareiškėjas 2024 m. rugpjūčio 28 d. sudarė profesinio mokymo sutartį Nr. D-279 mokytis pagal Individualios priežiūros darbuotojo tęstinio profesinio mokymo programą. Centre Mokslo metų pradžia – 2024 m. rugsėjo 2 d. Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 2 d. pateikė prašymą (registracijos Nr. GP-273) išbraukti jį iš mokinių sąrašų, nenurodydamas priežasties. Mokymo sutartis nutraukta 2024 m. rugsėjo 3 d. Centro direktoriaus įsakymu Nr. M-154. Per informacinę sistemą LAMA BPO asmuo pateikė kitą prašymą mokytis. 2024 m. rugsėjo 11 d. sudaryta profesinio mokymo (tęstinio) sutartis Nr. D-351 mokytis pagal Individualios priežiūros darbuotojo tęstinio profesinio mokymo programą. Mokslas pagal šią programą trunka pusantrų metų. Mokiniam, besimokantiems pagal tęstinio mokymo programas mokslo metų pradžia yra 2024 m. rugsėjo 16 d. <...> 2024 m. rugsėjo 17 d. gautas mokinio (Pareiškėjo) prašymas (registracijos Nr. GP-360) išregistruoti iš mokymo įstaigos, kuriame nurodyta priežastis – diskriminacija lyties pagrindu. Mokymo sutartis nutraukta 2024 m. rugsėjo 18 d. Centro direktoriaus įsakymu Nr. M-184.“ Mokymo centro direktorė paaiškino, kad neturėjo informacijos apie Pareiškėjo negalią, Pareiškėjas, pildydamas prašymą mokytis per informacinę sistemą LAMA BPO, skiltyje „Papildoma informacija“ nenurodė specialiųjų gebėjimų, atvykęs mokytis nepateikė informacijos apie savo negalią.

Mokymo centro direktorė patikino, kad centre „nėra teikiamos rekomendacijos dėl profesijų pasirinkimo galimybių pagal lytį. Asmenys gali rinktis profesiją vadovaudamiesi viešai pateiktais (Centro interneto svetainė) Profesijų aprašais, pildydami prašymą mokytis per informacinę sistemą LAMA BPO“. Mokymo centro rašte informuojama, kad asmenims „sudaromos vienodos galimybės, nepaisant lyties, mokytis norimos specialybės“.

Mokymo centras informavo, kad „yra patvirtintas Lygių galimybių politikos ir jos įgyvendinimo tvarkos aprašas (2018 m. sausio 3 d. Centro direktoriaus įsakymas Nr. V-4). Su juo pasirašytinai supažindinti Centro darbuotojai.“ (pateiktas Tarnybai).

Mokymo centro direktorė informavo Tarnybą, kad gavus Pareiškėjo prašymą išbraukti iš mokinių sąrašų, kuriame nurodyta priežastis – diskriminacija lyties pagrindu, „2024 m. rugsėjo 19 d. Centro Administracijos posėdžio protokoliniu nutarimu Nr. INV-17 nutarta Soc-24-T grupės vadovei išsiaiškinti įvykio aplinkybes, iki 2024 m. spalio 1 d. parengti Priekabiavimo, seksualinio

priekabiavimo, persekiojimo ir smurto prevencijos tvarką (2024 m. rugsėjo 27 d. Centro direktoriaus įsakymu Nr. V-131 patvirtinta Priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, persekiojimo ir smurto prevencijos tvarka), iki 2024 m. gruodžio 31 d. suorganizuoti lygių galimybių mokymus Centro darbuotojams“ (pateikta Tarnybai).

Mokymo centro direktorė paaiškino Tarnybai, kad „skundžiama mokytoja Utenos regioninio profesinio mokymo centre dirba profesijos mokytoja. Nuo 2024 m. rugsėjo 2 d. mokytoja yra Soc-24-T grupės, kurioje mokėsi Pareiškėjas, vadovė.“

Mokymo centras pateikė mokytojos paaiškinimus dėl 2024 m. rugsėjo 16 d. aplinkybių bei mokinių, mačiusių ir girdėjusių Pareiškėjo aprašytą incidentą 2024 m. rugsėjo 16 d., paaiškinimus.

2. Pareiškėjo apskūsta mokytoja (toliau – ir mokytoja) 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime Mokymo centro direktorei rašė: „nuo pat pirmos dienos Pareiškėjas buvo nusiteikęs priešišškai, bendravo grubiai, nepagarbiai. Sužinojęs, kad grupėje nėra daugiau vaikinių, netaktiškai ir nemandagiai išsakė savo nuomonę. Cituoju jo žodžius: „Tai ką, aš vienas vyras mokysiuosi tarp 40 bobų?“ Į šią repliką atsakiau, kad remdamasi savo pedagogine patirtimi galiu teigti, jog 2023-2024 m. m. įstojo ir sėkmingai kartu su merginomis mokosi vienas vaikinys. Dėl to jokių problemų nekyla.“

Pasak mokytojos, antras susitikimas su Pareiškėju įvyko 2024 m. rugsėjo 16 d. per įvadą į profesiją, kurio metu mokytoja informavo Pareiškėją, kad Soc-24-T grupei pamokos dar nevyksta. Mokytoja paaiškinime rašo: „Iš jo elgesio buvo matyti, kad labai nepatenkintas. Kadangi mokinys buvo nutraukęs sutartį su mokykla, paskui iš naujo įstojo ir vėl pasirinko individualios priežiūros darbuotojo specialybę, pasiteiravau, ar jis yra nusiteikęs mokytis, ar tikrai gerai pagalvojo ir apsisprendė? Taip pat informavau, kad padėtis nepasikeitė – jis ir toliau bus vienas vaikinys šioje grupėje. Jaunuoliui buvo suteikta papildoma informacija apie mūsų mokymo centre vykdomus mokymus ir kitas profesijas. Pokalbis vyko per pamoką, stebint mokiniams (*paaiškinime nurodyti mokinių vardai ir pavardės, jie toliau įvardijami liudytojais, tačiau šiame sprendime jų asmens duomenys neskelbiami*), tad suprantama, kad trukdė procesui. Jaunuoliui buvo pasiūlyta dalyvauti pamokoje arba ateiti pagal tvarkaraštį į kitas pamokas (tai buvo pakartota mažiausiai 3 kartus). Jis nesiklausė, o tiesiog atsistojo ir išėjo iš klasės.“

Mokytoja paaiškino, kad paprastesniam ir greitesniam jos, kaip auklėtojos, bendravimui su mokiniams buvo sukurta bendravimo žinutėmis grupė, į kurią buvo pakviestas ir Pareiškėjas. Mokytojos teigimu, iš Pareiškėjo bendravimo su kitais asmenimis žinučių turinio pamatė, kad „vaikinys galimai nebuvo nusiteikęs mokytis, o stodamas antrą kartą į tą pačią specialybę turėjo kažkokių asmeninių interesų“ (pateiktos Pareiškėjo siųstų žinučių nuotraukos).

Mokytoja, apibendrindama bendravimą su Pareiškėju, rašo: „kad Pareiškėjas nebuvo diskriminuojamas, jam nebuvo keliamas joks ultimatumas, nebuvo pokalbių apie lytį, tinkamumą ar netinkamumą pasirinkti ar bet kuriai kitai profesijai, nebuvo daromas spaudimas keisti specialybę, gali paliudyti grupės mokiniai. Visi išvardinti nusiskundimai yra išgalvoti ir nepagrįsti.“

3. Liudytoja Nr. 1 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime patvirtino, kad ji atėjo mokytis į „soc. 24 grupę“ ir 2024 m. rugsėjo 2 d. grupėje buvo vienas vyras, kuris paklausė auklėtojos, ar jis vienas bus grupėje, o auklėtojai atsakius „taip“, jis „nepatenkintas pareiškė, kad mokysis tarp (40 bobų), atsistojo ir išėjo iš klasės neatsisveikinęs“. Liudytoja Nr. 1 paaiškino, kad antrą kartą Pareiškėją sutiko 2024 m. rugsėjo 16 d., jis su ja nepasisveikino ir nesureagavo į jos pasisveikinimą; pasak Liudytojos Nr. 1, 2024 m. rugsėjo 16 d. „auklėtoja ir mes jautėme jo nepasitenkinimą ir priešišumą bei nenorą bendrauti“, „Pareiškėjas ignoravo auklėtoją ir ginčijosi“, „auklėtoja jam pasiūlė pasėdėti pamokose, nors ir nepriklauso jam būti, bet jis pasiėmė savo krepšį ir demonstratyviai nieko nesakydamas išėjo iš klasės pro duris, tuo pademonstruodamas savo diskriminaciją moterų likusių klasėje atžvilgiu“.

4. Liudytoja Nr. 2 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime rašo, kad 2024 m. rugsėjo 2 d. pradėjo mokytis individualios priežiūros darbuotojo specialybės, susipažino su auklėtoja, kuri sudarė malonaus ir draugiško žmogaus įspūdį. Pasak Liudytojos Nr. 2, klasėje tarp visų moterų buvo vienas vyras, kuris elgėsi „labai arogantiškai, nemandagiai, nužiūrinėjo visas moteris. Sužinojęs, kad bus vienas vyras moteriškoje grupėje susinervino, išrėkė „ką, aš vienas būsiu tarp 40 bobų?!“ ir su keiksmiais išėjo iš klasės. Liudytoja Nr. 2 paaiškino, kad 2024 m. rugsėjo 16 dieną Pareiškėjas vėl grįžo į mokyklą mokytis tos pačios specialybės (paaiškinime nurodoma, kad „sklido gandai, kad grįžo susilažinęs su draugu“) ir šią dieną „jo elgesys buvo toks pat, kaip rugsėjo 2 dieną. Auklėtojos aiškinimo apie pamokų tvarkaraštį net negirdėjo, vartojo necenzūrinius žodžius. Pareiškėjui buvo pasiūlyta dalyvauti kitose pamokose. Jis nesiklausė ir išėjo iš klasės“.

5. Liudytoja Nr. 3 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime rašo, kad 2024 m. rugsėjo 16 d. dalyvavo mokytojos pamokoje, kurioje buvo Pareiškėjas. Liudytoja toliau paaiškinime rašo: „mokytojai paklausus, ar jis nusiteikęs mokytis, vaikas susierzino, atrodė nepatenkintas. Mokytoja paminėjo, kad grupėje, kol kas, nepasikeitė padėtis ir kol kas jis tik vienas vaikas grupėje (soc-24T). Taip pat mokytoja paminėjo, kad yra daug kitų specialybių šioje mokykloje ir, jeigu jam nepatinka šioje (soc-24T), tai visada gali pakeisti į kitą. Pareiškėjas buvo nervuotas, piktas, susierzinęs, demonstravo tai keldamas balsą, prieštaraudamas dėl pamokų tvarkaraščio. Mokytoja jam ramiai atsakė ir netgi parodė savo kompiuteryje, mokyklos puslapyje, informaciją apie pamokų tvarkaraštį.“ Pasak Liudytojos Nr. 3, Pareiškėjas nepanoro likti pamokoje, išėjo iš

klasės, jo bendravimas buvo labai nemandagus.

6. Liudytoja Nr. 4 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime rašo, kad su Pareiškėju pirmą kartą susitiko 2024 m. rugsėjo 16 d., „pirmas įspūdis nekoks, nes nemandagus-grubus vaikiną“, pradėjo aiškintis su mokytoja dėl tvarkaraščio, nesiklausė auklėtojos, kuri jam pasiūlė pasiklausti ko mokomasi „soc-24T“ grupėje. Pasak Liudytojos Nr. 4, Pareiškėjas, „pasakęs keiksmožodį, atsistojo ir išėjo“.

7. Liudytoja Nr. 5 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime patvirtino, kad ji yra „soc-24T“ grupės mokinė; Pareiškėją ji matė 2024 m. rugsėjo 2 d. ir tą dieną, pasak Liudytojos Nr. 5, „matėsi, kad Pareiškėjas yra nepatenkintas. Visas mus moteris nužiūrino. Po kiek laiko garsiai išreiškė savo nuomonę, cituoju jo žodžius „tai ką aš vienas vyras būsiu tarp 40 bobų...!“ Viskuo nepatenkintas visą susitikimą elgėsi neetiškai ir nemandagiai“.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 17 d. skunde nurodė, kad patyrė diskriminaciją dėl lyties ir negalios.

1.1. Tarnybai paprašius patikslinti, kokiais veiksmais pasireiškė diskriminacija dėl negalios, Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 24 d. elektroniniu laišku šių veiksmyų neapibūdino, paaiškinęs, kad jis turi sunkią negalią: „mano negalia nėra fizinė, tai jeigu kažkas ją pastebi ar ji kam nepatinka jie niekad nepsakys tau to į akis“, taip pat nurodė neturįs „jokios kompetencijos kažką apie tai spręst pats, viskas kas toliau to kas surašyta mano skunde jau būtų tik spėliojimas“, taigi, nepateikė jokios informacijos apie tai, kad būtų galėjęs kokia nors forma būti diskriminuojamas būtent negalios pagrindu. Pažymėtina, kad ir Mokymo centro paaiškinimuose, priešingai nei nurodo Pareiškėjas, teigiama, jog nebuvo žinoma apie Pareiškėjo turimą negalią, jos jis nebuvo nurodęs, pildydamas stojimo į Mokymo centrą dokumentus. Todėl nesant skunde bei 2024 m. rugsėjo 24 d. elektroniniame laiške duomenų, informacijos apie galimai patirtą diskriminaciją negalios pagrindu, skundo tyrimo metu galima diskriminacija negalios pagrindu Pareiškėjui mokantis Mokymosi centre nevertinama.

1.2. Pastebėtina, kad pagal skundo bei 2024 m. rugsėjo 24 d. elektroniniu laišku pateikto skundo patikslinimo turinį, Pareiškėjo nurodyti skundžiami mokytojos veiksmai, paties Pareiškėjo įvardijami kaip diskriminacija, savo turiniu, išraiškos būdu bei forma šiame tyrime vertintini kaip

galimas priekabiavimas dėl lyties.

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjo aprašyti skundžiami veiksmai paties Pareiškėjo yra suvokiami kaip galimai mažiau palankus elgesys su asmeniu lyties pagrindu ir atsižvelgiant į tai, kad diskriminacija, įskaitant priekabiavimą dėl lyties, yra draudžiama švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų institucijų veikloje Lygių galimybių įstatymo nuostatomis, skundo aplinkybės tyrimo metu vertinamos pagal Lygių galimybių įstatymo nuostatas, kuriomis draudžiama diskriminacija, įskaitant priekabiavimą, be kita ko, ir lyties pagrindu. Pastebėtina, kad priekabiavimas dėl lyties švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų institucijų veikloje yra draudžiamas tik Lygių galimybių įstatymo nuostatomis ir nėra draudžiamas specialiojo Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nuostatomis.

Taigi šio skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Mokymo centras tinkamai įgyvendino Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų institucijų pareigą užtikrinti, kad šiose įstaigose ir institucijose nebūtų priekabiuojama, seksualiai priekabiuojama ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu šio straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais.

2. Skundo tyrimui aktualūs teisės aktai, reglamentuojantys lygių galimybių užtikrinimą ir nediskriminavimą

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III skirsniu reglamentuojama lygybė, šio skirsnio 20 straipsniu įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas, o 21 straipsniu įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje nustatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai

vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų¹.

Lygių galimybių įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (1 straipsnio 1 dalis).

Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi nustatyta, kad švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti, kad šiose įstaigose ir institucijose nebūtų priekabiaujama ir nebūtų duodami nurodymai priekabauti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu 6 straipsnio 1 dalyje nustatytais atvejais. Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje reglamentuojamos švietimo įstaigų, kitų švietimo teikėjų bei mokslo ir studijų institucijų pareigos lygių galimybių užtikrinimo srityje, kurias vykdydami minėti subjektai privalo užtikrinti, kad nebūtų priekabiaujama lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Taigi pagal Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 1 dalies nuostatas švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos privalo užtikrinti vienodas sąlygas asmenims nepaisant lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, kai: „1) priimama į švietimo įstaigas, kitus švietimo teikėjus bei mokslo ir studijų institucijas, mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo; 2) skiriamos stipendijos ar teikiamos paskolos; 3) sudaromos, tvirtinamos švietimo programos; 4) vertinami mokymosi pasiekimai.“

Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje nustatytos pareigos nevykdymas arba netinkamas vykdymas laikomas Lygių galimybių įstatymo 10 straipsnyje nustatytu pažeidimu.

Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. V-689 patvirtintų Utenos regioninio profesinio mokymo centro įstatų (toliau – Įstatai) 4 punktu, Mokymo centro teisinė forma yra viešoji įstaiga, kurios savininkė yra valstybė (5 punktas), o savininko teises ir pareigas įgyvendina Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (6

¹ Be kitų, Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2024 m. kovo 7 d. nutarimai.

punktas). Įstatų 7 punkte nustatyta, kad Mokymo centras priklauso profesinio mokymo įstaigų grupei, paskirtis – profesinio mokymo įstaiga, kuri teikia pirminį ir tęstinį profesinį mokymą bei pradinį ir vidurinį ugdymą; mokymas vykdomas pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo bei formaliojo, pirminio, tęstinio bei neformaliojo profesinio mokymo programas, išduodami kvalifikaciją ir mokymosi pasiekimus įteisinantys dokumentai (12 punktas); Mokymo centro pagrindinė veiklos sritis yra švietimas (17 punktas), o pagrindinė švietimo veikla – profesinis mokymas (18 punktas).

Taigi Mokymosi centras pagal įstaigos rūšį, teisinę formą bei paskirtį yra profesinio mokymo įstaiga, kuri vykdo profesinio mokymo, pradinio ir vidurinio ugdymo funkcijas ir šiai įstaigai yra taikomos Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio nuostatos.

3. *Dėl priekabiavimo sampratos*

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu; 2 straipsnio 7 dalyje priekabiavimas apibrėžiamas kaip nepageidaujamas elgesys, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka. Taigi pagal Lygių galimybių įstatymu įtvirtintą priekabiavimo sampratą priekabiavimas yra viena iš diskriminacijos formų, sietinas su vienu arba keliais asmens tapatybės požymiais.

Lygių galimybių kontrolieriaus 2023 m. rugsėjo 20 d. sprendime Nr. (23)SN-128)SP-77², 2024 m. rugpjūčio 19 d. sprendime Nr. (24)SN-144)SP-63³ buvo pasisakyta apie priekabiavimo sampratą bei priekabiavimui būdingus požymius: „Remiantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta priekabiavimo samprata, priekabiavimui, kaip teisės pažeidimui, būdingi šie požymiai:

- nepageidaujamas elgesys, tai yra elgesys, kuris yra nepageidaujamas, nemalonus, žeidžiantis asmens orumą prie kurio priekabiaujama;
- priekabiavimas gali būti išreikštas tiek žodiniiais, tiek rašytiniais veiksmais, tiek kitomis elgesio formomis, kurios gali pasireikšti gestų rodymu, žodinių frazių pasakymu, fizinių veiksmų

² Nuoroda internete: <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2023/09/Sprendimas-del-galimo-priekabiavimo-lyties-pagTrindu-Nidos-papludimyje-biudzetinei-istaigai-Paslaugos-Neringai-teikinat-Nidos-papludimio-prieziuros-paslaugas-tyrimo.pdf> .

³ Nuoroda internete: <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2024/08/del-galimos-diskriminacijos-lyties-ir-lytines-tapatybes-pagrindais-melnrages-moteru-papludimyje-tyrimo.pdf>

atlikimu, kuriais rodomas nepagarbus, žeminantis elgesys, žeidžiantis žmogaus orumą;

- priekabiavimo veiksmai yra susiję su asmens, prie kurio priekabiaujama, lytimi arba kitais asmens tapatybės požymiais;

- priekabiavimo tikslas bei motyvas gali būti siekis įžeisti žmogaus orumą arba siekis sukurti bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką. Tačiau svarbu pažymėti, kad pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą priekabiavimo apibrėžtį priekabiavimas gali būti identifikuojamas ir nesant tikslo, motyvo įžeisti žmogaus orumą, bet pasireiškus tokio nepageidaujamo elgesio pasekmėms, tai yra kai dėl priekabiavimo yra įžeidžiamas asmens orumas arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.“

Svarbu pažymėti, kad remiantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta priekabiavimo apibrėžtimi priekabiavimui įrodyti palyginimo objekto nereikia, nes priekabiavimas dėl savo formos (žodinis, nežodinis ar fizinis užgauliojimas) ir galimo poveikio (žmogaus orumo įžeidimas) pats savaime yra neleistinas⁴.

Taigi remiantis Lygių galimybių kontrolieriaus praktika, darytina išvada, kad priekabiavimas yra priešingas teisei, ydingas, netoleruotinas ir nepateisinamas veiksmas, dėl kurio žmogus yra pažeminamas, pakenkiama jo orumui, psichinei ir fizinei sveikatai, jam gali būti sukeltos neigiamos pasekmės, žmogus gali prarasti pasitikėjimą, norą socializuotis.

Šiame kontekste pažymėtina, kad ir Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog viena iš pagal Konstitucijos 29 straipsnį draudžiamo diskriminavimo (kartu ir žmogaus orumo žeminimo) formų taip pat yra priekabiavimas, kuris suprantamas kaip užgaulus, nepriimtinas ar nepageidaujamas elgesys, kai dėl, be kita ko, lyties, taip pat dėl kitų požymių, siekiama pažeminti ar yra žeminamas asmens orumas ir kuriama jam priešiška, jį bauginanti, žeminanti ar žeidžianti aplinka; priekabiavimas gali sukelti ilgalaikes ar net nuolatinės pasekmes, neigiamai veikiančias asmens privatų ir socialinį gyvenimą (2017 m. gruodžio 19 d. išvada).

Konstitucijos 21 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad žmogaus asmuo neliečiamas, šio straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata, kad žmogaus orumą gina įstatymas, o 3 dalimi draudžiama žeminti asmens orumą. Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra konstatavęs, kad žmogaus orumas vertintinas kaip ypatinga konstitucinė vertybė (1998 m. gruodžio 9 d. nutarimas, 2017 m. gruodžio 19 d. išvada); kiekvienas visuomenės narys turi prigimtinių orumą (*inter alia* 2004 m. gruodžio 29 d., 2015 m. gegužės 26 d. nutarimai, 2024 m. kovo 14 d. išvada); orumas būdingas kiekvienam žmogui – nesvarbu, kaip jis pats save ar kiti žmonės jį vertina (2004 m. gruodžio 29 d.

⁴ Europos Sąjungos teisės nediskriminavimo vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Europos Taryba, 2010, psl. 32.

nutarimas); tik besivadovaujanti pagarba kiekvieno žmogaus orumui valstybė gali būti laikoma iš tikrųjų demokratine (2017 m. gruodžio 19 d. išvada, 2019 m. sausio 11 d. nutarimas). Taigi žmogaus orumas yra Konstitucijos ginama vertybė.

Konstitucinė žmogaus orumo apsauga neatsiejama nuo Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto visų asmenų lygybės principo. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad visi žmonės iš prigimties laikytini lygiais savo orumu ir teisėmis (2017 m. gruodžio 19 d. išvada, 2019 m. sausio 11 d. nutarimas, 2024 m. kovo 14 d. išvada). Iš šio principo išplaukia, kad vienas pagrindinių diskriminacijos draudimo tikslų yra žmogaus orumo užtikrinimas. Kai asmuo diskriminuojamas dėl, be kita ko, jo lyties, kartu žeminamas ir tokio žmogaus orumas.

Konstitucinis Teismas 2017 m. gruodžio 19 d. išvadoje pažymėjo: „žmogaus, kaip laisvos asmenybės, orumas neatskiriamas nuo jo asmens neliečiamumo, kurio turinį, kaip minėta, sudaro fizinis ir psichinis neliečiamumas. Asmens neliečiamumas yra būtina jo fizinio aktyvumo, intelektualinės ir kūrybinės laisvės, taigi ir laisvos asmenybės raiškos, prielaida; kėsinant į asmens neliečiamumą sutrikdoma jo fizinė, psichinė ir dvasinė būseną, taigi pažeidžiamas ir žmogaus orumas kaip ypatinga konstitucinė vertybė. Todėl Konstitucijos 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens neliečiamumo garantija laikytina vienu iš konstitucinės žmogaus orumo apsaugos elementų.“

Konstitucinis Teismas, vertindamas, be kita ko, priekabiavimo dėl lyties veiksmus, pažymėjo, kad „priekabiavimo faktams nustatyti nebūtina, kad asmuo, prie kurio priekabiuojama, aiškiai ir kategoriškai prieštarautų tokiam elgesiui, kai akivaizdu, kad toks elgesys šiam asmeniui buvo nepriimtinas ir objektyviai įžeidžiamas; vertinant, ar tam tikras elgesys laikytinas priekabavimu, taip pat ir priekabavimu dėl lyties, atsižvelgtina į tai, kaip jį suvokė asmuo, prie kurio buvo priekabiuojama (*inter alia* nebūtina nustatyti asmens, kuris galbūt priekabiavo, siekio pažeminti žmogaus orumą ar sukurti jam priešišką, jį bauginančią, žeminančią ar žeidžiančią aplinką) <...> priekabiavimo faktams paneigti nepakanka vien to, kad juos neigia asmuo, kuris galbūt priekabiavo, bet privalu atsižvelgti į visas kitas šiems faktams nustatyti reikšmingas aplinkybes.“⁵.

Taigi paties asmens suvokiamas priekabiavimas, jo asmeninis šių veiksmų vertinimas, jam padaryto neigiamo poveikio pasekmės yra vienas iš svarbiausių ir esminių požymių identifikuojant priekabiavimo veiksmus: „ES teisėje laikomasi lankstaus objektyvaus (subjektyvaus) požiūrio. Pirma, siekiant nustatyti, ar priekabiavimo būta, remiamasi tuo, kaip nukentėjusysis jį suvokia. Antra, net jei nukentėjusysis iš tiesų nejaučia priekabiavimo poveikio, vis vien gali būti padaryta

⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2017 m. gruodžio 19 d. išvada Nr. KT-20-I1/2017, p. 61.1.

išvada, jog priekabiavimo būta, jei skundo pateikėjas yra aptariamo elgesio taikiny⁶.

Vertinant priekabiavimo veiksmų subjektyviąją pusę, tai yra šių veiksmų padarymo motyvą, tikslą, būtina pažymėti, kad pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą priekabiavimo apibrėžtį priekabiavimo veiksmai gali būti atliekami turint tikslą įžeisti žmogaus orumą arba sukelti jam bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką arba, jeigu priekabiavimo tikslas ir nėra žinomas, priekabiavimo veiksmus vykdęs asmuo jo neturėjo, priekabiavimas gali būti identifikuojamas ir nesant šio tikslo, bet esant jo pasekmėms (įžeistas orumas, sukurta bauginanti, priešiška, žeminanti, įžeidžianti aplinka). Todėl net ir tais atvejais, kai veiksmų atlikimo tikslas nėra įrodomas, taip pat dažniais atvejais, kai pats priekabiavimo veiksmus vykdęs asmuo teigia, kad tikslo įžeisti ar pažeminti žmogų jis neturėjo, svarbu, kaip pats asmuo suvokia nepageidaujamus veiksmus ir kokias neigiamas pasekmes jam sukėlė priekabiavimo veiksmai, tai yra priekabiavimas⁷.

4. Dėl skundo tyrimo metu nustatytų aplinkybių

4.1. Pareiškėjas 2024 m. rugpjūčio 28 d. sudarė profesinio mokymo sutartį Nr. D-279 mokytis pagal Individualios priežiūros darbuotojo tęstinio profesinio mokymo programą; Mokymo centre mokslo metai prasidėjo 2024 m. rugsėjo 2 d. ir šią dieną Pareiškėjas pateikė prašymą išbraukti jį iš mokinių sąrašų, nenurodydamas priežasties; mokymo sutartis su Pareiškėju nutraukta 2024 m. rugsėjo 3 d. (Mokymo centro direktoriaus įsakymu Nr. M-154).

Remiantis Mokymo centro pateikta informacija sužinota, kad Pareiškėjas per informacinę sistemą LAMA BPO pateikė kitą prašymą mokytis toje pačioje įstaigoje ir 2024 m. rugsėjo 11 d. su juo buvo sudaryta profesinio mokymo (tęstinio) sutartis Nr. D-351 mokytis pagal Individualios priežiūros darbuotojo tęstinio profesinio mokymo programą; mokslo pagal šią programą pradžia yra 2024 m. rugsėjo 16 d. Mokymo centras 2024 m. rugsėjo 17 d. gavo Pareiškėjo prašymą (registracijos Nr. GP-360) išregistruoti iš mokymo įstaigos dėl diskriminacijos lyties pagrindu; mokymo sutartis su Pareiškėju nutraukta 2024 m. rugsėjo 18 d. (Mokymo centro direktoriaus įsakymu Nr. M-184).

4.2. Pareiškėjo skunde aprašyti skundžiami veiksmai, kurie paties Pareiškėjo įvardijami kaip diskriminacija lyties pagrindu, įvyko, pasak Pareiškėjo, 2024 m. rugsėjo 16 d. ir jie galimai pasireiškė atitinkamo turinio komentarų pasakymu Pareiškėjui. Pareiškėjo teigimu, „Grupės vadovei pareiškus kad mano lytis nėra tinkama jos mokomai „moteriškai“ profesijai, nes esu

⁶ Europos Sąjungos teisės nediskriminavimo vadovas, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra, 2010. Europos Taryba, 2010, psl. 34.

⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-309/2012

vienintelis vyras grupėje tarp 40 moterų (aiškiai paminėjo skaičių kelis kartus). Man buvo pasiūlyta palikti mokyklą arba jos asmenišką pagalbą man, perrašyti mane į labiau vyrišką profesiją. Kadangi esu „vyrukas“ mokytojos nuomone man labiau tiktų kitos „vyriškos“ profesijos kur reiktų labiau dirbti panaudojant rankas ir fizinę jėgą.“

Kaip minėta, Pareiškėjo aprašyti skundžiami veiksmai savo pobūdžiu turi ne diskriminacijos, o priekabiavimo dėl lyties požymių. Pareiškėjas savo skunde rašė: „manau, jog tokios jautrios profesijos kaip individualios priežiūros darbuotojas kuris turi būti apmokytas atpažinti visų rūšių smurtą ir diskriminaciją mokytojas neturėtų šnekėti tokių nesąmonių prieš auditoriją. Prašau jūsų iširti ar aš patyriau diskriminaciją lyties pagrindu“. Taigi iš skunde reiškiamo nepasitenkinimo mokytojos elgesiu 2024 m. rugsėjo 16 d., spręstina, kad Pareiškėjui mokytojos elgesys buvo nemalonus, nepageidaujamas ir todėl, pasak Pareiškėjo, „dėl galimai patirtos diskriminacijos lyties pagrindu ir spaudimo“ jis nutraukė mokslą Mokymo centre.

Pareiškėjas 2024 m. rugsėjo 24 d. elektroniniame laiške rašė: „aš perskaičiau visą programą prieš ateidamas mokytis, ta pati mokytoja turi pagal ją mus kažkada apmokyt atpažinti diskriminaciją. Va kas mane labai smarkiai supykde. Mano nuomone mokytoja norėjo manim atsikratyt.“ Taigi iš Pareiškėjo skunde bei elektroniniame laiške aprašyto mokytojos elgesio 2024 m. rugsėjo 16 d. vertinimo darytina išvada, kad, Pareiškėjo teigimu, jam galimai pasakyta mokytojos pastaba dėl jo, kaip vyro, netinkamumo pasirinktai individualios priežiūros darbuotojo profesijai ir kad Pareiškėjas yra vienintelis vyras 40 moterų grupėje, sukėlė jam nemalonius išgyvenimus, dėl kurių Pareiškėjas, jo teigimu, paliko Mokymo centrą.

4.3. Mokymosi centro pateiktame paaiškinime Tarnybai nėra patvirtinta, kad Pareiškėjo aprašyti 2024 m. rugsėjo 16 d. skundžiami mokytojos veiksmai buvo žinomi Mokymo centro vadovei, ką patvirtino ir pats Pareiškėjas, savo 2024 m. rugsėjo 20 d. elektroniniame laiške, atsakydamas Tarnybai, kad į Mokymo centro vadovę dėl mokytojos elgesio nesikreipė.

4.4. Mokytoja savo 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinime „Dėl nepagrįsto mokinio skundo“ aprašė Pareiškėjo elgesį per pirmąjį susitikimą 2024 m. rugsėjo 2 d., kurio metu, pasak mokytojos, Pareiškėjas „buvo nusiteikęs priešiška, bendravo grubiai, nepagarbiai. Sužinojęs, kad grupėje nėra daugiau vaikinių, netaktiškai ir nemandagiai išsakė savo nuomonę. Cituoju jo žodžius: „Tai ką, aš vienas vyras mokysiuosi tarp 40 bobų?“

Mokytoja pateikė paaiškinimą dėl Pareiškėjo skundžiamų jos veiksmų, vykusių 2024 m. rugsėjo 16 d., tai yra antrojo susitikimo su Pareiškėju metu: „kadangi mokinys buvo nutraukęs sutartį su mokykla, paskui iš naujo įstojo ir vėl pasirinko individualios priežiūros darbuotojo specialybę, pasiteiravau, ar jis yra nusiteikęs mokytis, ar tikrai gerai pagalvojo ir apsisprendė? Taip

pat informavau, kad padėtis nepasikeitė – jis ir toliau bus vienas vaikiną šioje grupėje. Jaunuoliui buvo suteikta papildoma informacija apie mūsų mokymo centre vykdomus mokymus ir kitas profesijas. Pokalbis vyko per pamoką, stebint mokiniams“ (mokinių paaiškinimai pateikti). Mokytoja, be kita ko, paaiškino, kad Pareiškėjas apie turimą negalią jos neinformavo. Taigi mokytoja savo paaiškinimu nepatvirtino Pareiškėjo skunde bei 2024 m. rugsėjo 24 d. elektroniniu laišku pateiktame skundo papildyme išdėstytų aplinkybių, jo minimų frazių, susijusių su jo netinkamumu pasirinktos profesijos mokymams, bet nemalonią Pareiškėjui bei jai pačiai, o kartu ir mokinėms situaciją apibūdino kitais žodžiais. Mokytoja savo paaiškiniame paneigė, kad ji siūlė Pareiškėjui rinktis kitą mokymo programą, specialybę dėl jo netinkamumo pagal lytį, ji nesutiko su tuo, kad buvo liepusi Pareiškėjui keisti specialybę į kitą, kuri neva labiau tinkama vyrams. Kartu Mokytoja neneigė fakto, kad ji informavo Pareiškėją, jog „padėtis nepasikeitė – jis ir toliau bus vienas vaikiną šioje grupėje“, ir šią frazę ji pasakė reaguodama į Pareiškėjo 2024 m. rugsėjo 2 d. pasakytą frazę, kad jis vienas vyras „tarp 40 bobų“.

4.5. Liudytojos Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3 ir Nr. 4 savo 2024 m. rugsėjo 30 d. paaiškinimuose, aprašydamos 2024 m. rugsėjo 16 d. Pareiškėjo bendravimą su Mokytoja, nurodė, kad Pareiškėjo bendravimas su Mokytoja buvo nemandagus, grubus, buvo jaučiamas priešiškas Mokytojos atžvilgiu ir kad galiausiai Pareiškėjas susinervinęs išėjo iš mokymui skirtos patalpos. Minėtos liudytojos (liudytoja Nr. 5 nedalyvavo 2024 m. rugsėjo 16 d. vykusioje pamokoje su Mokytoja), savais žodžiais apibūdinamos nepriimtina Pareiškėjo bendravimą su Mokytoja 2024 m. rugsėjo 16 d., nepatvirtino, kad Mokytoja siūlė Pareiškėjui rinktis kitą mokymo programą dėl jo netinkamumo pagal lytį ir kad siūlė keisti specialybę, mokymo programą į tas, kurių mokosi vyrai. Liudytojos Nr. 1 ir Nr. 2 paaiškino, kad 2024 m. rugsėjo 16 d. Mokytoja su Pareiškėju aptarinėjo pamokų tvarkaraštį, siūlė jam dalyvauti kitose pamokose, ir tokie paaiškinimai leidžia daryti išvadą, kad Mokytoja savo elgesiu siekė sukurti Pareiškėjui palankią mokymosi aplinką. Liudytoja Nr. 3 taip pat patvirtino, kad 2024 m. rugsėjo 16 dieną Mokytoja supažindino Pareiškėją su pamokų tvarkaraščiu bei informavo, kad Mokytoja tą dieną paminėjo, „kad grupėje, kol kas, nepasikeitė padėtis ir kol kas jis tik vienas vaikiną grupėje (soc-24T). Taip pat mokytoja paminėjo, kad yra daug kitų specialybių šioje mokykloje ir, jeigu jam nepatinka šioje (soc-24T), tai visada gali pakeisti į kitą.“ Liudytoja Nr. 4 patvirtino, kad Mokytoja Pareiškėjo „nevijo iš pamokos“, bet pasiūlė pasiklausti, ko mokoma.

Taigi iš tyrimo metu gautų liudytojų paaiškinimų matyti, kad Pareiškėjo nepasitenkinimą sukėlusią situaciją stebėjusios liudytojos nepatvirtino Pareiškėjo skunde išdėstytų aplinkybių ir nurodytų teiginių apie Mokytojos pasakytas frazes Pareiškėjui dėl jo netinkamumo pasirinktai

specialybei būtent dėl lyties.

4.6. Konstatuotina, kad Pareiškėjo skunde aprašytus teiginius, galimai pasakytus Pareiškėjui 2024 m. rugsėjo 16 d. (t. y. tai, kad Pareiškėjo „lytis nėra tinkama jos mokomai „moteriškai“ profesijai, nes esu vienintelis vyras grupėje tarp 40 moterų (aiškiai paminėjo skaičių kelis kartus)“, taip pat kad „buvo pasiūlyta palikti mokyklą arba jos asmenišką pagalbą man, perrašyti mane į labiau vyrišką profesiją. Kadangi esu „vyrukas“ mokytojos nuomone man labiau tiktų kitos „vyriškos“ profesijos kur reiktų labiau dirbti panaudojant rankas ir fizinę jėgą“), Mokytoja savo paaiškinimu paneigė, apibūdindama šiuos teiginius kaip išgalvotus ir nepagrįstus; minėtų teiginių nepatvirtino ir apskritai savo paaiškinimuose neminėjo 2024 m. rugsėjo 16 d. pamokoje su Pareiškėju dalyvavusios liudytojos Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3 ir Nr. 4. Liudytojų parodymuose pateikiama informacija sutampa su Mokytojos paaiškinimuose pateiktu situacijos apibūdinimu ir vertinimu.

Pastebėtina, kad tiek Mokytoja, tiek Liudytoja Nr. 3 neneigia, kad Mokytoja rugsėjo 16 d. Pareiškėją informavo, kad Soc-24-T grupei pamokos dar nevyksta, kad šios grupės sudėtis nepasikeitė ir kad Pareiškėjas bus vienintelis vyras šioje grupėje. Tačiau šie teiginiai vertintini kaip informacinio pobūdžio teiginiai ir nevertintini kaip priekabiavimas dėl lyties, turintis žeminančio, menkinančio, įžeidžiančio elgesio dėl lyties požymių.

Tyrimo metu nebuvo gauta garso ar vaizdo įrašų, kitų įrodymų, patvirtinančių pirmiau minėtus Pareiškėjo teiginius apie jo netinkamumą dėl lyties mokytis individualios priežiūros darbuotojo specialybės bei Mokytojos siūlymus palikti mokinių grupę bei rinktis kitą, esą labiau vyrams tinkamą specialybę. Todėl įvertinus skundo tyrimo metu gautus paaiškinimus darytina išvada, kad nėra objektyvių duomenų, kurie leistų patvirtinti Pareiškėjo skunde aprašytų Mokytojos skundžiamų veiksmų, tai yra Pareiškėjui galimai pasakytų frazių, susijusių su diskriminacija lyties pagrindu, tikrumą.

4.7. Atkreiptinas dėmesys, kad Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta švietimo įstaigų bei švietimo teikėjų pareiga užtikrinti, kad šiose įstaigoje nebūtų priekabiaujama dėl *inter alia* lyties kai yra mokoma ir ugdoma pagal formaliojo ir neformaliojo švietimo programas, kurias jie vykdo. Taigi ši pareiga yra suvokiama kaip nuolatinė, sisteminė minėtų įstaigų pareiga, kuri turi būti įgyvendinama faktiškai nuolat, net ir nesant skundo dėl priekabiavimo veiksmų vykdymo.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Mokymo centras, reaguodamas į Pareiškėjo 2024 m. rugsėjo 17 d. prašymą išregistruoti iš mokymo įstaigos dėl diskriminacijos lyties pagrindu, ėmėsi šių veiksmų: pavedė Mokytojai išsiaiškinti „įvykio aplinkybes“; 2024 m. rugsėjo 27 d. Centro direktoriaus įsakymu Nr. V-131 patvirtino Priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, persekiojimo

ir smurto prevencijos tvarką; iki 2024 m. gruodžio 31 d. nusprendė suorganizuoti lygių galimybių mokymus Mokymo centro darbuotojams.

5. Dėl įrodymų vertinimo

5.1. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos praktikoje laikomasi pozicijos⁸ (sprendimas Nr. (23)SN-128)SP-77), kad tiriant skundą dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Vertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodomųjų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-150/2007; 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-18/2008). Kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, šis prieštaravimas turi būti išspręstas, tai yra atsakyta į klausimą, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti, turi būti įvertinta ne tik kiekvieno įrodymo įrodomoji reikšmė, bet ir įrodymų visetas, ir tik iš įrodymų visumos daromos išvados apie tam tikrą įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (Aukščiausiojo Teismo 2016 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400-701/2016).

5.2. Vertinant šio skundo tyrimo metu gautus Mokytojos, liudytojų paaiškinimus bei paties Pareiškėjo teiginius, būtina pažymėti, kad skundo tyrimo metu gauti paaiškinimai dėl skundžiamų aplinkybių jų nepatvirtina, todėl negali būti vertinami kaip teisiškai pagrįsti, patikimi, objektyvūs ir pakankami, kuriais remiantis galima būtų patvirtinti Pareiškėjo teiginius dėl galimai vykdytų priekabiavimo veiksmy Mokymo centre.

Taigi apibendrinus visus skundo tyrimo metu gautus paaiškinimus, informaciją, spręstina, kad nebuvo gauta ir nustatyta objektyvių duomenų, kuriais remiantis būtų galima patvirtinti priekabiavimo dėl lyties faktą ir konstatuoti, kad Mokymo centras netinkamai vykdė Lygių galimybių įstatymo 6 straipsnio 3 dalimi įtvirtintą pareigą užtikrinti, kad mokymosi ir ugdymo metu nebūtų priekabiaujama dėl lyties.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, ir vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14,

⁸ Nuoroda internete: <https://lygybe.lt/wp-content/uploads/2023/09/Sprendimas-del-galimo-priekabiavimo-lyties-pagrindu-Nidos-papludimyje-biudzetinei-istaigai-Paslaugos-Neringai-teikinat-Nidos-papludimio-prieziuros-paslaugas-tyrimo.pdf> .

17 straipsniais, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

lygių galimybių kontrolierė:

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundą dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu pripažinti nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems pažeidimams.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Utenos regioninį profesinio mokymo centrą.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas Regionų administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Seimo kontrolierė,
pavadojanti lygių galimybių kontrolierę

Jolita Miliuvienė